

מסורת הש"ס

א) [נסוה ל: גדה י:1, ט ב"ק קח. ע"ש, א] [לעיל תל. מד: מ"ק יג. בכורות לה. ב"ק ה.]. ד) לקמן נד: וש"ג. ט) [מוס' פ"ג ה"ב, א] בכמ"י למל' למית' הל' ואיתא' ושווגין ע"י מהר"ם על תוס' ד"ה ותני, א) ב"ק נו. והל, ח) בכמ"י איתא רבה, ט) [ל"ל מנמל' רש"ש וע"י פני' שמעב הגירסא], א) [שמות חא, א] א) [לפניו בנמלה הגירסא לאחורק.]. יט) [נבחים בט:]. ג) [בדפור' דממתיפין, יד] [נפית לא טקפ ע"פ מהרש"ל וע"י ר"ש מדעסחא], טו) חוקת ס"י קבד' א, טו) ונשמוט' א חא, יט) [וע"י מוס' מנחות נח: ד"ה ואלל' דלמרי ודע דבמוספת' דויטין פ"ג ה"י"ב תנא' כמו דאית' בב"ק, יט) [וע"ג מוס' מטהדין ג: ד"ה שטיינ], יט) [לקמן נד:]. כ) [נפסחים כו:]. כא) [לל' מנל' מזה כלס בכל מסכת זבחים],

הגהות הב"ח

א) תו' ד"ה שלל וכו' אפי' כרענ' ובאגע בכו שד"ך:

מוסף רש"י

ש"ך לעמוד קודם

לברא. לפיכע למך ספך גולגלתא דיתמי, ולמחזי מוזן דשמיא, והמנוני וסימנים, ורקבורה. לפקודת התמ' או סימנים, מובנינן. נכסי דיתמי בלא אכיראת. שאין שעות ומזמן לדבר (מחובות 19). המטמא. טהרות של פניני, והמדמעי. תורה צוילין על חציו, מחולק לה, דמיכעי ליה לטויעהו לנטעס דגמי תרומה, דשניו בול. דלל חו' אלל' לנטעס, והמונסך. יין של חציו לעדות טוכס (וחז"ק טח.). בשווג. אל' ידע שהיא תרומה ולא ידע שהיא נאכר בניסין וז, או כסבור יין שלו הוא (שם). פטור. מנלסל, ואע"ג דמויק בשוגג אדם דקיימא לן (ב"ק כו.) א"ס מועד לעולל בין ער ג' יס' בין שוגג בין מזה, כאל' היק' שאינו ניכר הוא ולא שמיא היק' (שם). במזיד, חייב. לשלם דקנסיה רננ', ומנוס דקס ליה בדרכה מיניה לא מפיטור, ואע"ג דמידי מיניה משום ענדת טוכסין, ואפילו לא התיר טו מיקטל קי"ל חייב ממוט שוגגין פטורין מנלסל, הכא חייב אפילו התיר גיב, דלאוקומנל טעמא משום דלאנביה על מנת לאוסרו מיחייב לשלומ, ומתחייב בנפשו לא הו' עד שעת ניסוך (שם). ע"כ ש"ך לעמוד הקודם

דמופל גמי א"ע' שבדברו בעלמא הוא מעשה גמור יש שם שהוא שוחט וזורק באותו הדיבור ופוסלו בידים: ובפרקי' דלעיל (מד:) אמרו אמר אביי נקיטין טימא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריני מאי טעמא היק' שאינו ניכר לאי שמיא היק' וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסו רבנן לבדיה לא קנסו רבנן ויש ללמוד מכאן דאע"ג דרנינן דינא דגרמי כדאמרינן בפי' הגדול ומאכיל (ב"ק ק.) את מס קודם ששילם בנו פטור מלשלם ב) שהרי היק' שאינו ניכר הוא גדול מגרמא ואפילו הכי בנו פטור:

**היינו מדמע.** שמערב צהיתר דבר האוסרו וכיון דשמעינן דקנסוהו רבנן ה"ה דילפי' מיניה למנסך ולא אכטריך למתנייה אכל השתא דמנסך ממש אכטריך למתניי' דלא תימא קס ליה דברכה מיניה ופטור: **[קנסא הוא]**. מטמא ומדמע דצמוד חייב קנסא הוא

דהיזק שאינו ניכר לא שמיא היזק: **וקנסא מקנסא** לא ילפינן. דהל' לאו דינא הוא והיכא דקנוס קנוס והיכא דלא קנוס לא קנוס ולהכי אכטריך מנסך: **ולמאן דינוף קנסא מקנסא**. היינו רב דלמר מנסך ממש דאילו מערב לא אכטריך דילפינן ממדמע אע"ג דקנסא הוא: **כל הני דמתני' למה לי ליתני חדא וינלפל איך מיניה: משום דקא מפסיד לה לגמרי**. דלא חזיא תו לאכילה: **דאסור לגרוס עומאה**. מפני פרושים שאוכלין חוליות בטהרה ומשום דעבד אסורא קנסוהו: **מדמע**. לא מפסיד לגמרי דהל' חזי לכהנים וחבני מיניה בזול: **משום דשניה**. דעביד וצנילמל' דשכיח עבדי רבנן תקנתא כי היכי דלא נעביד: **כר' ירמיה**.

דמדאגבה קנייה: **למה לי**. כיון דתנן מנסך צתתני דרישא כ"ש מדמע<sup>ט</sup> לדיכא למימר דקס ליה דברכה מיניה: **מנסך**. מפסיד לגמרי שאוסרו צהנאה אכל מטמא אע"ג דמפסיד ליה לגמרי לענין שהוא עזמו אינו יכול לאכול אכל חזי הוא עדיין להסקה או למאכל צהמה דאפי' מטמא תרומה חזי להסקה או לצהמת כהן: מטמא איכא הפסד מרובה דלא חזיא תו לאכילה: **שמים היק**. ובהיזק לא חילקה תורה כשהוא נא גדי אדם עזמו בין שוגג למזיד כדאמרינן בהחזול (ב"ק דף פה:) פלע תחת פלע<sup>י</sup> לחייב על השוגג כמזיד: היק **שאינו ניכר**. כגון הני דמתניתין שלל נחתנו מכתמו דשהיו: **כדי שידוע**. שתימא לאו דימע דלי מחייבת עליה לא חמי מודע להו לצעלים ואכלי אסורא: <sup>א)</sup> **לנעוריה קא מכיון**. דלי לאו להקניטו נא ולהודיעו למה לו דעבד: **כהנהיט שפגלו**. קרבות ששטוס וחרקוס לאכול מהם חוץ לזמנסי<sup>י</sup> ולא הורלו לצעלים: **מוזיין**. שידעו שפסולים בכך: **חייבין**. לשלם דמיהס לצעלים שהרי לריינן להדיא אחרים ואי נמי נדבה היא קשה צעיניו שלא הקריצ קרצנו שהרי להציא דורון היה מצקש: **מפני סקון העולם**. קס"ד דה"ק חייבין מפני תקון העולם שלא ירגילו בכך: **שוגגין פטורין מפני סיקון העולם מביעיא ליה**. דהל' חייבין דמויד דינא דלורייתא הוא ותיקון העולם אפטורין הוא דש"ך למיתני כדי שידועו: **הל' שוגגין פטורין**. <sup>א)</sup> דמתני' לא תני שוגגין פטורין צהדיא צרישא ואי נמי תני תיקון העולם <sup>י)</sup> לא ארישא קאי: **מי חטאת**. דפרה אדומה וכן פרה עליה עול וצמי חטאת כתיב למשמרת למי נדה ותניא בצפרייט<sup>ט</sup> מה ת"ל שיכול אין לי שתהא מלאכה פוסלת אלא צפרה ומנין אף צמים ת"ל למשמרת למי נדה כלומר שיהיו משומרות לכך ולא לדבר אחר: **פטור מדיני אדם**. לשלם: **וחייב דיניו שמים**. פורענות לשלם לרשעים. שנתכין להפסיד את ישראל: **לרצקה**. למקום אסיפת הבהמות וקישורן כמו כעגלי מרצק (מלאכי יט<sup>ג</sup>): **כדי שתינק**. את אמה: **וסדוש**. בציבואע עם השאר דתשלומין ליכא אמעשה דייו דלמר לטובה הכנסתיה שתינק ופסולה לא הוי אלא מחמת מחשבתו שנתכוין אף דשדוש וגרמא בניזקין פטור דלמחשבה לא מחייבין ליה דפסולה מחמת מחשבה הוא כדלמר (פסחים כו.) עובד דומיא דעבד דינחא ליה: ששקל

לרבותא דאע"ג דלא מינכר מיחייב צדיני שמים<sup>ב</sup> ונראה דהל' דסתם ששקל

## הניזקין פרק חמישי גיטין

מהדר חייב א"נ קסבר<sup>א</sup> דאפשר לנסך צלא הגצהה ולא דמי לעקירה והנחה דצנת א"נ אפשר דרבי ירמיה<sup>ב</sup> פליג אדרכי אצין<sup>ג</sup> וכן משמע דלמר צמרובה (צ"ק דף ע:) דלמר ליה זרוק גניבותך לחצרי ותקני לי גניבותך ופרין מדמטי לאירי חלרו קנה ומתחייב צנפשו לא הוי

היינו מדמעי ואידך קנסא הוא ומקנסא לא ילפינן ולמאן דיליף קנסא מקנסא כל הני למה לי צריכא דאי תנא מטמא אי תרומה הוה אמינא משום דקא מפסיד לה לגמרי ואי מטמא חולין \*משום<sup>ב</sup> דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל אבל מדמע אימא לא ואי אשמעינן מדמע משום דשכיח אבל מטמא דלא שכיח אימא לא ואי אשמעינן מטמא ומדמע משום דלא קים ליה בדרכה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרכה מיניה אימא לא קא משמע לן כדרבי ירמיה ולהא<sup>ג</sup> דתני אבוב דר' אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע כל הני למה לי צריכא דאי אשמעינן מטמא משום דלא קים ליה בדרכה מיניה אבל מנסך דקים ליה בדרכה מיניה אימא לא ואי אשמעינן מנסך משום דקא מפסיד ליה לגמרי אבל מטמא דלא מפסיד ליה לגמרי אימא לא ואי אשמעינן הני תרתני משום דהפסד מרובה אבל מדמע דהפסד מועט אימא לא צריכא אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מויד חייב מאי טעמא <sup>א</sup>היזק שאינו ניכר שמיא היזק ומה טעם אמרו בשוגג פטור כרי שיודיעו אי הכי אפילו במזיד גמי השתא לאוזוקי קא מכיון אודועי לא מודע ליה ור' יוחנן אמר ידבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור מאי טעמא היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא מהרותיו של חבירו ואומר פטור אני תנן<sup>י</sup> הכהנים שפגלו במקדש מזיידים חייבין ותני עלה <sup>א</sup>מפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיא היזק האי שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מביעי ליה הכי נמי קאמר ימזידין חייבין <sup>א</sup>הא שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מתיב רבי אלעזר <sup>א</sup>העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיא היזק בדיני אדם נמי לחייב הוא מותיב לה והוא מפרק לה יפרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ותדוש מי חטאת ששקל בהן משקלות והאמר <sup>א</sup>רבא מי חטאת ששקל

## נג.

מהדר חייב א"נ קסבר<sup>א</sup> דאפשר לנסך צלא הגצהה ולא דמי לעקירה והנחה דצנת א"נ אפשר דרבי ירמיה<sup>ב</sup> פליג אדרכי אצין<sup>ג</sup> וכן משמע דלמר צמרובה (צ"ק דף ע:) דלמר ליה זרוק גניבותך לחצרי ותקני לי גניבותך עד שתנוס והיינו דלא כרבי אצין דלרבי אצין לא לריך לאוקומי הכי דעקירה לורך הנחה היא<sup>ג</sup> וכן משמע צהגול צתרא (שם דף קח.) דקאלמר צראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך ומפרש מעיקרא סבור כרבי אצין ולצסוף כרבי ירמיה ועוד י"ל דטעמא דשמואל אף ע"ג דהגצהה לאו לורך דניסוך הוא אפי' הכי פטור<sup>א</sup> כיון דלשעת ניסוך לא מחייב דקים ליה דברכה מיניה אלשעת הגצהה נמי מיפטור דלמר לו הרי שלך לפניך נמו<sup>א</sup> תרומה ונטמאת דכמו דלס נסכו אחר אומר לו הרי שלך לפניך הכי נמי כי ניסך ליה איהו אע"ג דמנסך ליה צידים כיון דקים ליה דברכה מיניה<sup>א</sup> ורב סבר כיון דצשעת הגצהה<sup>ט</sup> לא ש"ך למימר דקים ליה דברכה מיניה יש לחייב מחמת הגצהה אכל מה שיעשה צידים אחרין כן אע"ג דההיא שעתא קים ליה דברכה מיניה: **משום דקא מפסיד י"ה לגמרי**. הך סוגיא כר' יוחנן דלמר

היזק שאינו ניכר אינו היזק דלחזקיה הוה ליה לאכרוכיה לפטורא: **בראשונה** היו אומרים המטמא והמנסך צהגול <sup>א</sup>היזק שאינו ניכר שמיא היזק ומה טעם אמרו בשוגג פטור כרי שיודיעו אי הכי אפילו במזיד גמי השתא לאוזוקי קא מכיון אודועי לא מודע ליה ור' יוחנן אמר ידבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מאי טעמא <sup>א</sup>היזק שאינו ניכר שמיא היזק ומה טעם אמרו בשוגג פטור כרי שיודיעו אי הכי אפילו במזיד גמי השתא לאוזוקי קא מכיון אודועי לא מודע ליה ור' יוחנן אמר ידבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור מאי טעמא היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא מהרותיו של חבירו ואומר פטור אני תנן<sup>י</sup> הכהנים שפגלו במקדש מזיידים חייבין ותני עלה <sup>א</sup>מפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיא היזק האי שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מתיב רבי אלעזר <sup>א</sup>העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיא היזק בדיני אדם נמי לחייב הוא מותיב לה והוא מפרק לה יפרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ותדוש מי חטאת ששקל בהן משקלות והאמר <sup>א</sup>רבא מי חטאת ששקל

צתרא (שם קח.) כתובה אפכא חו אחת מסוגיות הפוכות<sup>ט</sup>: **שלא יאה כ"א אחד ואחד כו'**. הקשה ה"ר אפרים הל' דתנן צפרק עד כמה (בכורות דף כח:)

דן את הדין טימא את הטהור מה שעשה עשוי וישלם מציתו ואמלאי והא שוגג הוא<sup>א</sup> ומלן דמוקי לה כר"מ דדלין דינא דגרמי ינחא דלקמן קנים ר"מ שוגג אטו מזיד אכל למאן דמוקי אפילו כרצנן <sup>א</sup>וצנע צהו טעם אמור בשוגג פטור כדי שיודיעו. מוס' מטהדין ג: ד"ה שטיינ, א"י. דהא ידיעי בעלים. מוס' הרא"ש. יד. ע"י עצמו. מוס' הרא"ש. יט. הלכך פריך שפיר טפי מהך. מוס' הרא"ש. יט. מוס' הרא"ש. טו. מוס' הרא"ש. טו. ואפ"ה משני שפיר דמפני. יד. וא"ת הנושה מלאכה בפרת חטאת דאמרינן דחייב בדיני שמים אמאי מפסילא הא דהא לא ניתח להו לבעלים. מוס' צ"מ ל ד"ה אף. יח. (ד)לא בעינן דניחיל לבעלים ממש, אלא. רש"י. יט. דמיכר. מוס' צ"ק א"א. כ. באי קא פריך. הא פטור דהכא היינו משום דכולהו פרות לאו לפרה אדומה קיימי. מוס' הרא"ש.

מסוס דמשמע ליה דמפני תיקון העולם דקמני צבירייתא קאי אמזידין חייבין דנסוף והכי איתא בתוספתא פ"ג צראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע בשוגג פטור מויד חייב מפני תיקון העולם כהנהיט שפגלו צמקדש שוגגין פטורין מוידין חייבין מפני תקון העולם וקשה דמרישא דהמטמא והמדמע והמנסך דקיימי צהו הוה ליה למיפדך לכך נראה דלא גרסינן צמתני שוגגין פטורין וצבירייתא דהכא לאו היינו דתוספתא דהתם שהצאטי<sup>ט</sup> ומשני<sup>ט</sup> תיקון העולם אדיקא קאי וכה"ג משני לקמן (דף נה:) אכטטא גזולה שלא נודעה לרצים: **העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת**. מעובד דומיא דעבד דרשין<sup>ט</sup> דעלה עליה וצר פסולה אע"ג דממילא כיון דינחא להו לצעלים<sup>א</sup> וה"ה דכי עביד חצירו צידים<sup>א</sup> וינחא ליה לאותו שעושה דמיתרבי נמי מעובד מ"מ: **בדיני אדם נמי ייחייב**. וא"ת והרי כורס אחן פרתו של חבירו<sup>ט</sup> דפטור כדלמר בפ"צ דצבחים<sup>א</sup> (כה:) וצהגול קמא (צ"ק נח.) משום דכלוהו שורין לאו לגבי מוצח קיימי ופרין התם מהך דהעושה מלאכה משמע דוקא מלאכה דלא מינכר היזקא ומשני דנקט מלאכה שורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלא כהיזק שאינו ניכר: הא

שמיא היזק גדול הוא וגרמא דניזקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה:) גרמא בניזקין פטור הכא מיחייב מפני שעושה מלשה בידיים אבל בגרמא ליכא מעשה בידיים וכל הני דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה מה שאין כן בגרמא (מד:) אמרו אמר אביי נקיטין טימא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריני מאי טעמא היק' שאינו ניכר לאי שמיא היק' וקנסא דרבנן הוא לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן ויש ללמוד מכאן דאע"ג דרנינן דינא דגרמי כדאמרינן בפי' הגדול ומאכיל (ב"ק ק.) את מס קודם ששילם בנו פטור מלשלם ב) שהרי היק' שאינו ניכר הוא גדול מגרמא ואפילו הכי בנו פטור:

א) נראה דר"ל שהרי אפי' ל"מ דס"ל לקמן דקנסו שוגג אטי מוד מ"מ בגרמי ס"ל דבשוגג פטור ומוט דסתם ריעי לקמן ע"כ.

## עין משפט ור מצה

נד א מיי פטין מהל' טומאת אונלין הלכה ט:

נה ב מיי פין מהלכות חובל ומזיק הלכה א ג טוש"ע ח"מ סימן שפה פט"ף א ונכר אלפס צ"ק פ"א דף ב ע"ב ובהרא"ש שם סמן א]:

נו ג מיי שם הלכה ד ונע"ש צהשגות ובמ"מ]:

נד ד מיי שם הלכה ה (וע"ש צ"מ):

מוסף תוספות

א. מוס' הרא"ש. כתוב. קסברי. ומג"ל. ב. גמי סבר דאי אפשר לניסוך בלא הגבהה [ומיהו]. מוס' מנחות לא. ד"ה שפקייה. ג. וליית ליה דהגבהה צורך ניסוך. מוס' שם. ד. גבי גבב ומכר בשבת פטור. מוס' שם. ה. וכיון שהקנין בא בין מסייה להנחה אית לן למימר קים ליה בדרכה מיניה וכו' ור' ירמיה דאמר בהנזקין וכו' לית ליה הגבהה צורך ניסוך הוא הדין דלית ליה עקירה צורך הגהה. מוס' צ"ק שם. ו. והיידיק שאינו ניכר הוא. יטע"ג. י. גול. מוס' הרא"ש. יח. והור"ל כאילו אחי האיסור מפילא. ולא דמי לגבוב חלב ואכלו דליתיה לקמן. הלכך מחייבם אלשעת גביה. מוס' הרא"ש. יט. התחיל החזיר. [ואין]. מוס' הרא"ש. י. [ונפטור]. מוס' מטהדין ג: ד"ה שטיינ, א"י. לא יתא אלא כמטמא בידיים דתנן [ותא] המטמא וכו' בשוגג פטור והא נמי בשוגג הוא. מוס' שם. יב. דאמר [ותא] אחד שוגג ואחד מזיד חייב ומה טעם אמור בשוגג פטור כדי שיודיעו. מוס' מטהדין ג: ד"ה שטיינ, א"י. דהא ידיעי בעלים. מוס' הרא"ש. יד. ע"י עצמו. מוס' הרא"ש. יט. הלכך פריך שפיר טפי מהך. מוס' הרא"ש. יט. מוס' הרא"ש. טו. ואפ"ה משני שפיר דמפני. יד. וא"ת הנושה מלאכה בפרת חטאת דאמרינן דחייב בדיני שמים אמאי מפסילא הא דהא לא ניתח להו לבעלים. מוס' צ"מ ל ד"ה אף. יח. (ד)לא בעינן דניחיל לבעלים ממש, אלא. רש"י. יט. דמיכר. מוס' צ"ק א"א. כ. באי קא פריך. הא פטור דהכא היינו משום דכולהו פרות לאו לפרה אדומה קיימי. מוס' הרא"ש.

פסקי ר"ד

נפסל בכל חייבין ואם היו שוגגין פטורים מלשלם הקרבן לבעלים אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"ט היזק שאינו ניכר שמיא היזק וקאי (ב"ק כו.) אדם מועד לעולם בין שוגג בין שמיא או דמע דאי מחייבין ליה לא מודע ליה ואכיל אסורא. ור' יוחנן אמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק ומה טעם אמור במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני. פי' אע"ג דלאו